

Fingon lausunto YK:n yleiskokouksen 77. istuntokaudelle

Fingo kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Suomen tavoitteista ja painopisteistä YK:n yleiskokouksen 77. istuntokaudella.

Nykytilanne maailmassa on haastavampi kuin pitkään aikaan. Mm. ilmastonmuutos, eriarvoisuuden lisääntyminen ja lisääntyvät konfliktit lisäävät turvattomuutta ja vähentävät luottamusta ihmisten ja päättäjien välillä. Globaalitason haasteet vaativat globaalitason ratkaisuja ja siihen yksi keskeisimmistä tavoista on multilateralistinen järjestelmä.

Agenda 2030

Kestävän kehityksen tavoitteiden puolivälin määräaika lähestyy kovaa vauhtia. **Paljon kehitystä on tapahtunut, mutta aivan liian hitaasti jo ennen COVID-pandemiaa.** HLPF:n yhteydessä julkaistu vuosittainen SDG progress [report](#) alleviivaa edessämme olevien haasteiden vakavuutta ja laajuutta. COVIDin, ilmastonmuutoksen ja konfliktien yhteis- ja oheisvaikutukset ruokaan ja ravitsemukseen, terveyteen, koulutukseen, ympäristöön sekä rauhaan ja turvallisuuteen vaikuttavat kaikkiin kestävän kehityksen tavoitteisiin. **Kehitys on pysähtynyt suurimman osan tavoitteiden osalta, valitettavan monen kohdalla merkittävästi taantuen. Siksi kestävä kehitys tulee ulottaa kaikkeen YK:n toimintaan turvallisuusneuvostosta digitalisaatioon.** Lisäksi tarvitsemme entistä voimakkaampaa sitoumusta ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen -periaatteeseen. Kannatamme lämpimästi pääsihteerin Our Common Agenda-tiekarttaa, joka tunnistaa keskeisten teemojen, kuten koulutus ja sosiaaliturva, kautta ne asiat, joihin kaikkien tulee panostaa.

YK:n omistavat kaikki maailman valtiot, mutta ilman tiivistä yhteistyötä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa kehitys tapahtuu liian hitaasti. Viheliäisiin ongelmiin tarvitaan uudistavaa oppimista, poisoppimista ja uuden kehittämistä yhdessä. Tämä vaatii yhteiskunnan eri toimijoiden yhdenvertaista kohtelua ja peräänantamatonta kansalaisyhteiskunnan tilan puolustamista. Juuri tästäkin syystä on **äärettömän tärkeää, että Suomi, jolla on suurimpaan osaan maailman maita poikkeava monitoimijakulttuuri, korostaa sitä ja toimii sen puolesta myös YK:ssa.**

Transformatiivinen koulutus ja kasvatus

Kasvatus ja koulutus ovat kestävän tulevaisuuden ja ekologisen jälleenrakentamisen näkökulmasta ratkaisevia muutosvoimia. Laadukas koulutus on ihmisoikeus, joka on turvattava kaikille olosuhteista, varallisuudesta ja ominaisuuksista riippumatta. Se on välttämätön investointi nykyhetkeen ja tulevaisuuteen.

Agenda 2030:n tavoitteen 4.7 mukaisesti kestävä kehitys ja globaalit kansalaistaidot ovat osa elinikäistä oppimista. Globaalit kansalaistaidot ovat välttämättömiä kestävän kehityksen edistämiseksi ja yksilön yhteiskunnallisen ja globaalin toimijuuden mahdollistumiseksi. Elinikäinen oppiminen on globaalin vastuunkannon edellytys, joka konkretisoituu kestävämpänä elämäntapana, yhteiskuntana ja kulttuurina. **Kaikenikäisille ihmisille on taattava mahdollisuus saada tietoa ympäröivästä, keskinäisten riippuvuussuhteiden maailmasta ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan globaaliin kehitykseen, ja heitä on kannustettava aktiiviseen ratkaisujen etsintään ja innovatiiviseen yhteistoimintaan.**

Tavoitteen 4.7. mukaisesti **globaalien kansalaistaitojen vahvistamisen tulee sisältyä niin formaaliin, nonformaaliin kuin informaaliin oppimiseen sekä oppimista ja kasvatusta ohjaaviin poliittisiin linjauksiin.** Formaalin koulutuksen lisäksi, myös esimerkiksi vapaan sivistystyön, nuorisotyön, järjestökentän ja harrastustoiminnan **toimijoita tulee ohjata ja kannustaa toteuttamaan tavoitteen 4.7. mukaista uudistavaa kasvatusta linjaamalla tavoitteita, ohjaamalla rahoitusta ja tarjoamalla koulutusta.**

Transformatiivisen toiminnan synnyttäminen edellyttää sellaista pedagogiikkaa, jossa korostuvat muun muassa totuttujen ajatus- ja toimintamallien kriittinen tarkastelu, kokemuksellisuus, luovuus ja innovatiivisuus, yhteistoiminta ja oppiminen yhteisöissä. Kestävää kehitystä tulee lisäksi tarkastella opetuksessa kokonaisvaltaisesti ja ihmisoikeus-, yhdenvertaisuus-, rauhan- ja moninaisuuskasvatus on otettava osaksi kokonaisuutta. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä **on pyrittävä varmistamaan, että opetussuunnitelmissa huomioidaan kokonaisvaltainen lähestymistapa kestävään kehitykseen ja kannustetaan sellaiseen pedagogiikkaan, joka mahdollistaa toimijuuden globaalisti oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi.**

On tärkeää, että keskustelut Transforming Education Summitissa rakentavat UNESCO:n Futures of Education –raportissa nostetuille huomioille. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että **oppiminen on elinikäistä ja sitä tapahtuu kaikkialla (luku 7), ja että kestäväen kehityksen koulutukseen ja kasvatukseen kuuluu keskeisesti myös globaali oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus.**

Eriarvoisuus

Viimeistään COVID-pandemia on näyttänyt, että nykymaailmassa me kaikki olemme kosketuksissa toisiimme. Valtavat haasteet kuten köyhyys, ilmastonmuutos, taloudelliset kriisit ja muuttoliike eivät koskaan rajoitu vain yhteen maahan tai maanosaan. Rikkaimmissa maissa elää miljoonia ihmisiä köyhyydessä ja pitkäaikaiset demokratiat kamppailevat rasisimin, uskonnollisen suvaitsemattomuuden ja sukupuolittuneen syrjinnän kanssa. COVID on nopeasti paljastanut syvälle juurtuneen rakenteellisen eriarvoisuuden kaikissa maailman maissa. Pandemia on pahentanut laaja-alaisia haasteita, kuten taloudellista turvattomuutta, köyhyyttä, sukupuolten välistä eriarvoisuutta ja kasvavaa epävirallisen työn sektoria. Kriisi on paljastanut myös miljardien keskiluokkaisten ihmisten haavoittuvuuden. Kyse ei olekaan ns. haavoittuvista ryhmistä, vaan riskeistä, jotka voivat kohdata ketä tahansa tietyn elämänvaiheen ja yksilön ulottuvuuksien (esim. ikä, sukupuoli, vammaisuus, etnisyyt) kautta. Näin ollen **eriarvoisuuden vähentäminen on välttämätön lähtökohta** ihmisten perustarpeiden, arvokkuuden ja turvallisen elämän eli inhimillisen turvallisuuden **suunnittelussa ja toimeenpanossa.**

Eriarvoisuuden vähentäminen vaatii transformatiivista muutosta. Tarvitaan konkreettisia investointeja muuttamaan rakenteita, jotka pitävät yllä haavoittuvaisuutta kuten vallan, resurssien ja mahdollisuuksien epätasa-arvoista jakautumista. **Peruspalveluiden ml. koulutus, terveydenhuolto ja sosiaaliturva saatavuus kaikille on välttämättömyys Leave No One Behind -periaatteen toteutumiseksi.** Ihmisille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon.

Ihmiset, jotka kohtaavat rakenteellista syrjintää on otettava erityisesti huomioon kaikilla elämän osa-alueilla yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi. Tämä tarkoittaa syrjivien lakien ja käytäntöjen poistamista. Tämä koskee myös nopeasti nousevia teemoja kuten digitalisaatio ja teknologia: **tämänhetkinen sukupuolten välinen digikuilu vaikuttaa syrjivästi naisiin ja tyttöihin sekä koulutuksessa että työmarkkinoilla.**

YK:n pääsihteeri Antonio Guterres peräänkuuluttaa omassa yhteenvedossaan tarvetta investoida universaaliin sosiaaliturvaan ja muihin peruspalveluihin kaikille ihmisille osana kestävä kehityksen agenda. COVID-kriisi on osoittanut sosiaaliturvan keskeisen roolin sosiaalisena puskurina ja talouden vakauttajana. Universaalinen sosiaaliturva varmistaa myös paremman valmistautumisen tulevista kriiseistä selviytymiseen, joita ovat muun muassa ilmastonmuutoksen tuomat riskit. **Suomea pidetään syystä yhtenä sosiaaliturvajärjestelmien edelläkävijämaista ja Suomen tulee ottaa myös YK-tasolla vahva rooli universaalisen sosiaaliturvan edistäjänä ja puolestapuhujana.**

Kriisien ratkaisut ja vakaan yhteiskunnallisen kehityksen turvaaminen edellyttävät kansainvälistä yhteistyötä ja kumppanuutta. **Eriarvoisuus on merkittävä uhka kestävän, luonnon rajojen sisällä tapahtuvan kehityksen saavuttamiselle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle**, joka sekä korostuu kriiseissä että myös lisää epävakautta. Tästä hyvä esimerkki on Vanuatun aloite saada YK:n yleiskokoukselta päätöslauselma Kansainvälisen tuomioistuimen mandaatista antaa neuvoa-antava lausunto valtioiden velvollisuuksista suojella ihmisoikeuksien toteutumista ilmastonmuutokseen liittyen. Toivomme Suomen tukevan tätä aloitetta.

Turvallisuus tulee käsittää laajempaan kuin konfliktin poissaolona. Inhimillinen turvallisuus käsittää tarpeen saada elää vapaana pelosta ja puutteesta. Myös aktiivinen ja vapaa kansalaisyhteiskunta on yksi turvallisuuden tekijä, jonka osallisuutta Suomen on määrätietoisesti puolustettava Suomessa ja maailmalla.

Globaalissa päätöksenteossa on varmistettava, että kehittyvät maat ovat paremmin edustettuina ja vähiten kehittyneiden maiden kysymykset esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutusten suhteen ovat esillä. Ratkaisujen tehokkuus, uskottavuus ja vastuullisuus vaatii yhdenvertaista lähestymistapaa myös COVIDin selättämisessä; **pandemia päättyy vasta kun jokaisella ihmisellä on mahdollisuus saada rokotteita, hoitoja ja testejä**. Suomen tuleekin lisätä tukeaan rokotteiden saamiseksi kehittyviin maihin.

Ilmasto

Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n tuoreesta arviointiraportista käy ilmi, että ilmastojärjestelmä on vielä tähän asti luultua hauraampi. Maailman keskimääräinen lämpötila nousee hälyttävän nopeasti: tieteellisen tiedon valossa 1.5 asteen lämpötilan nousun raja ylitetään jo 2030-luvulla. Ilman välittömiä, radikaaleja ja pysyviä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi lämpeneminen tulee johtamaan katastrofaaliseen ja peruuttamattomaan tilanteeseen vuosisadan loppuun mennessä.

Keskimääräinen pintalämpötilojen nousu on tähän mennessä ollut nopeinta Afrikassa, jossa maatalous ja toimeentulo ovat erittäin haavoittuvaisia ilmaston ääri-ilmiöille. Tulevina vuosikymmeninä etenkin kaikkein köyhimmät maat ja saarivaltiot – joille ilmastonmuutos on välitön, eksistentiaalinen uhka – tulevat tarvitsemaan huomattavaa tukea sopeutuakseen ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ekologisiin, fysikaalisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin mullistuksiin. COVID19-pandemia on heikentänyt kaikkein haavoittuvimpien maiden mahdollisuuksia investoida mm. niihin infrastruktuuri-, koulutus-, maatalous-, ja terveysalan sopeutusratkaisuihin, joita kipeästi tarvitaan.

YK:n ilmastopöytäkirjan alaiset sopimukset velvoittavat teollisuusmaita – jotka ovat vastuussa nykyisen ilmastokriisin synnyttämisestä ja ovat perustaneet vaurautensa fossiilisten polttoaineiden varaan – mobilisoimaan ilmastorahoitusta kehittyville maille. Tämä **kansainvälinen ilmastorahoitus on tärkein instrumentti ilmasto-oikeudenmukaisuuden toimeenpanemiseksi.**

Nykytiedon valossa kansainvälistä tavoitetta mobilisoida 100 miljardia dollaria vuosittain vuoteen 2020 mennessä ei ole saavutettu. Tämä syö kehittyvien maiden luottamusta teollisuusmaiden lupauksiin ja nakertaa siten koko YK:n ilmastoneuvotteluiden uskottavuutta ja legitimitettiin.

Ilmasto-rahituksen tulee Pariisin sopimusten mukaisesti olla uutta ja lisäistä suhteessa kehitysyhteistyövaroihin – käytännössä moni teollisuusmaa kuitenkin on nipistänyt ilmasto-rahituksensa kehitysyhteistyöbudjetistaan, mikä on syönyt köyhyyden vähentämiseen tähtäävää rahoitusta. Kaiken ilmasto-rahituksen tulee lisäksi edistää Agenda2030-tavoitteita: ilmasto-vaikutusten lisäksi sen toimien tulee poistaa eriarvoisuutta, vahvistaa tasa-arvoa ja tukea biodiversiteetin suojelua.

Ilmasto-rahituksen määrän lisäksi sen laatua ja kriteereitä koskevat kysymykset ovat avainasemassa jos uudesta, vuoden 2025 jälkeistä ilmasto-rahitusarkkitehtuurista halutaan luoda nykyistä tarkempi, oikeudenmukaisempi ja uskottavampi järjestelmä. **Ilmasto-rahitukselle tulee pikaisesti luoda yhteisiä määritelmiä, jotta sen seuranta ja tilastointi olisi mahdollista, läpinäkyvää ja luotettavaa.** Ilmasto-rahituksen tuloksellisuuden systemaattista seuranta ei ole tehty kansainvälisellä tasolla, mistä seuraa, että suuri osa nykyisistä rahoituspäätöksistä tehdään vailla tarvittavaa tietopohjaa. Kansainvälisen yhteisön tulee priorisoida ilmasto-rahituksen tavoitteiden ja laatukriteereiden (mm. Agenda 2030 johdonmukaisuus) selventämistä, huomioiden rahoituksen vastaanottajamaiden omistajuuden ja erilaiset tarpeet. Rahoituksella saavutettuja tuloksia voitaisiin siten arvioida ja tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi.

COVID-pandemian haastaa rakentamaan kestävä taloutta

COVIDin synnyttämä taloudellinen taantuma on lisännyt entisestään haasteita, jotka liittyvät kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen ja samalla tuovat näkyviin eriarvoisuutta.

Vauraat maat ovat voineet tukea talouttaan ennennäkemättömän suurilla elvytyspaketeilla ja lupailleet nousevansa kriisistä vahvempina sekä ekologisesti ja taloudellisesti kestävämpinä (“build back better”). Samalla köyhimpien maiden julkisen talouden liikkumavara on kaventunut entisestään ja mahdollisuudet esimerkiksi terveyspalveluiden tai sosiaaliturvan kehittämiseen, saati muiden kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen, ovat heikot.

Kehitysmaiden julkisen talouden liikkumavaran turvaaminen ja lisääminen on välttämätöntä, jotta maita voidaan tukea pandemiaan vastaamisessa ja siitä elpymisessä sekä kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa. **Tämä edellyttää muun muassa helpotusta köyhimpien maiden velkataakkaan,** jotta suuri osa julkisista varoista ei menisi lainojen hoitokuluihin ja myös maat voivat rakentaa kestävämpiä yhteiskuntia, jotka turvaavat kansalaisilleen terveydenhuollon ja muut peruspalvelut sekä tukevat oikeudenmukaista siirtymää ilmasto-kestävyyteen.

Kansainvälinen yhteisö voi tukea kehittyvien maiden mahdollisuuksia nousta kriisistä vahvempina ja kestävämpinä esimerkiksi tarjoamalla lisää helpotuksia köyhimpien maiden velkojen maksuun, Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n erityisnosto-oikeuden (engl. Special Drawing Right) uudella allokatiolla, lisäämällä kehitysyhteistyön rahoitusta sekä vahvistamalla kehittyvien maiden veronkantokykyä puuttamalla verovälttelyyn ja laittomiin pääomavirtoihin.

On tärkeää, että Suomi edistää näitä ratkaisuja määrätietoisesti YK:ssa ja muilla kansainvälisillä areenoilla.

Pääsihteeri Guterres nostaa esiin, kuinka tärkeää meidän on muuttaa tapaa, jolla mittaamme vaurautta ja edistystä. Nykyinen BKT:lla mitattavaan talouskasvuun keskittyvä malli antaa väärän signaalin, sillä se sivuuttaa ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden. Fingo haluaa korostaa tätä huomiota ja vaatii, että **Suomen tulee määrätietoisesti edistää ja tukea sellaisten BKT:lle rinnakkaisten ja sitä täydentävien mittareiden kehittämistä ja käyttöä, jotka kiinnittävät huomion ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyYTEEN.**

Lisätietoja: Rilli Lappalainen, kestävän kehityksen johtaja (rilli.lappalainen@fingo.fi, 050-5613456)